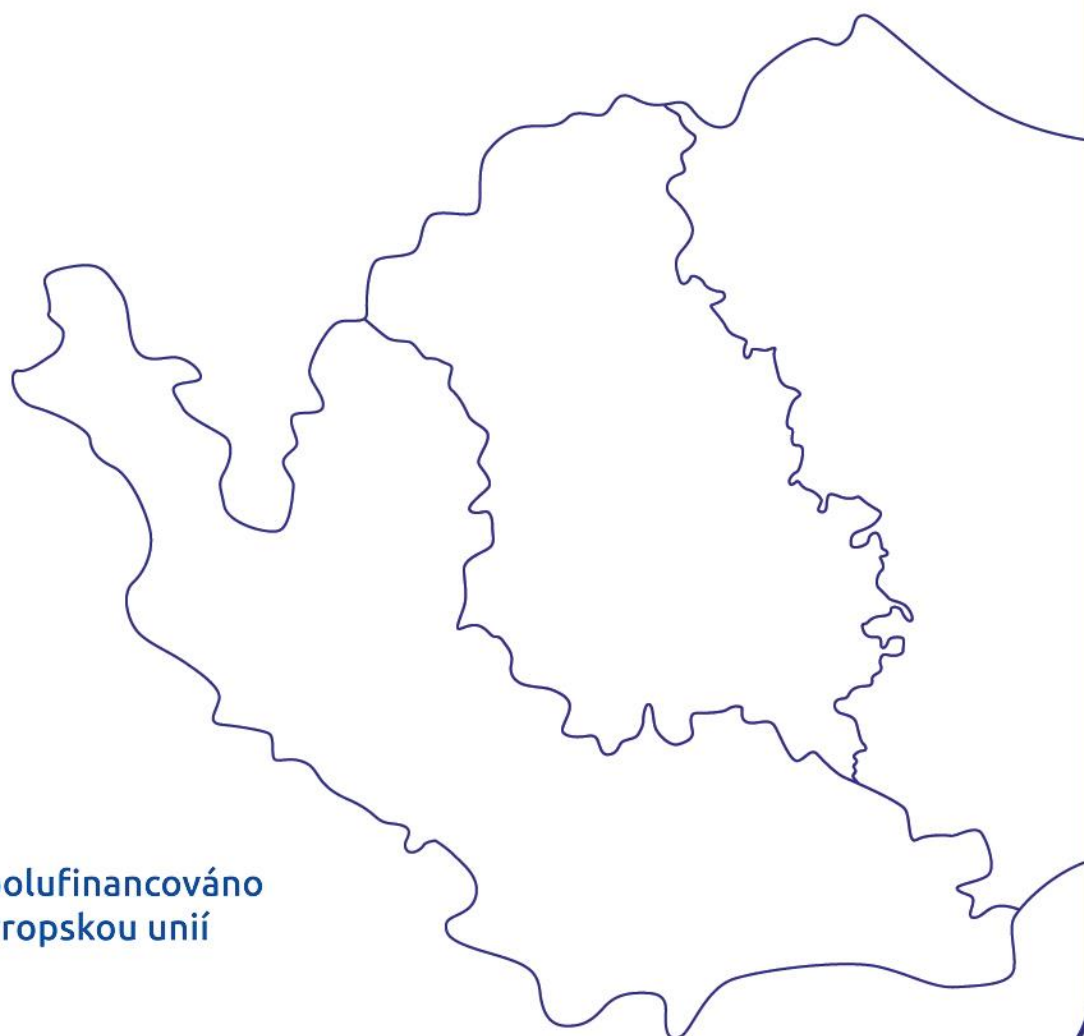

Jak na dluhy v Karlovarském kraji

METODIKA ZABÝVAJÍCÍ SE ŘEŠENÍM ZADLUŽENOSTI
URČENÁ PŘEDSTAVITELŮM OBCÍ KARLOVARSKÉHO KRAJE

Spolufinancováno
Evropskou unií

Zpracoval kolektiv autorů:

Mgr. Marta Břehovská, Bc. Petra Adamovská, Mgr. Alena Vyhnalová, Mgr. Pavla Aschermannová

Obsah

Důvody vzniku metodické příručky pro obce	3
Úvod do dluhového poradenství, základní pojmy	4
Exekuce	4
Práce s občany v exekuci	6
Vymáhání dluhu daňovou nebo soudní exekucí	7
Oddlužení	8
Sociální práce a sociální služby v obci	10
Zadluženost na místní úrovni	12
Zadluženost v České republice a Karlovarském kraji	12
Důvody – příčiny, proč se lidé zadlužují	13
Proč se obci vyplatí podílet se na řešení zadluženosti občanů?	14
Zadluženost jako generační problém a její dopady na život v obci.....	14
Obec ve vztahu k zadluženým občanům	16
Zaměstnávání občanů v exekuci	16
Obec v roli zaměstnavatele	17
Obecní byty a zadluženost	18
Obec v roli věřitele, vymáhání dluhu obcí.....	19
Splátkové kalendáře a odpuštění (části) dluhu z pohledu obce.....	21
Doporučení ohledně předávání osobních údajů mezi odbory a orgány obce	22
Opatření na úrovni obce	23
Řešení zadluženosti v praxi	26
Mobilní dluhové poradny	26
Spolupráce obce, Úřadu práce ČR a dluhových poraden	27
Dluhová pomoc v Nizozemsku	29
Výstupy z projektu Skrze oddlužení společně	31
Použité zdroje a užitečné odkazy	33
Seznam dluhových poraden v Karlovarském kraji	34
Schéma: proces vymáhání pohledávky obce	36

Důvody vzniku metodické příručky pro obce

Vítejte na stránkách metodiky „Jak na dluhy v Karlovarském kraji“. Tato publikace si klade za cíl zdůraznit důležitost dluhového poradenství v kontextu specifické situace, kterou zažívají občané Karlovarského kraje. Lokální úroveň, zejména role obcí, se stává klíčovým faktorem v poskytování efektivní pomoci, neboť obce mají nejbližší k občanům a jsou schopny jim poskytnout přímou a účinnou podporu. Metodická příručka zahrnuje širokou škálu témat a hlavními důvody jejího vzniku jsou:

Sdílení osvědčených postupů: Příručka přináší osvědčené postupy, které mohou být využity obcemi v rámci Karlovarského kraje. Sdílení zkušeností a metod pomáhá posilovat kapacity obcí při řešení zadluženosti svých občanů.

Zvyšování informovanosti: Metodická příručka slouží k zvyšování informovanosti pracovníků obecních úřadů, sociálních pracovníků a dalších relevantních aktérů o problematice zadluženosti.

Podpora efektivní spolupráce: Zaměření na spolupráci mezi obcemi, neziskovým sektorem a dalšími organizacemi posiluje možnosti komplexního přístupu k řešení zadluženosti.

Prevence zadluženosti: Příručka klade důraz na prevenci zadluženosti a poskytuje nástroje a strategie, které mohou předejít prohlubování finančních potíží občanů.

Tímto způsobem metodika slouží jako ucelený průvodce, který má za cíl poskytnout konkrétní informace a inspiraci pro představitele obcí v Karlovarském kraji, aby mohli účinněji reagovat na problémy se zadlužeností občanů ve svém regionu.

Úvod do dluhového poradenství, základní pojmy

Dluhové poradenství hraje klíčovou roli při poskytování podpory a návodů, jak správně a účinně řešit existující dluhové situace. V této části se budeme zabývat nejen samotnými principy dluhového poradenství, ale také praktickými aspekty práce se zadluženými občany. Zaměříme se na důležité pojmy v oblasti dluhů a podíváme se na postupy práce se zadluženými občany, které mohou být implementovány představiteli obcí, aby aktivně přispěli ke zlepšení finanční situace svých obyvatel.

Exekuce

Hlavním pojmem, který je nejčastěji skloňovaný v oblasti zadluženosti, je exekuce. Exekucí budeme v této kapitole rozumět soudní postup, který slouží k nucenému vymáhání pohledávky. Jedná se o právní proces, který může být zahájen v případě, že dlužník nesplní svůj závazek vůči věřiteli. To znamená, že než se dluh dostane do exekuce, je často vymáhán jinými způsoby, prostřednictvím upomínek a výzvy k zaplacení, od vzniku dluhu k nařízení exekuce tedy může uběhnout i několik let. Exekuce může být uvedena do pohybu na základě soudního rozhodnutí, které potvrdí existenci dluhu a oprávněnost jeho vymáhání. Stejně tak je důvodem pro vymáhání dluhu neuhrazená pohledávka vůči správnému orgánu a vydané rozhodnutí v této věci. V oblasti exekucí jsou klíčové následující prvky:

- **Právní proces:** Exekuční řízení začíná rozhodnutím – na základě exekučního titulu, které potvrdí pohledávku věřitele. Toto rozhodnutí je následně předáno exekutorovi.
- **Exekutor:** Exekutor je úředník pověřený soudem k provedení exekuce. Jeho povinností je zjistit a zajistit majetek dlužníka a použít ho k úhradě dluhu. Exekutor získává informace od soukromých osob, bank, obcí, z databází a z archivů.
- **Výkon exekuce:** Exekutor může provádět exekuci několika způsoby, včetně příkázání pohledávky z bankovního účtu, srážkami ze mzdy a jiných příjmů, prodejem movitých věcí a nemovitých věcí, ale například i pozastavením řidičského oprávnění dlužníka. Získaný výtěžek slouží k uhrazení pohledávky.
- **Veřejně dostupná data:** Informace o exekucích a majetku dlužníků jsou veřejně dostupné. Existují rejstříky, kde je možné zjistit, zda na konkrétní osobu nebo firmu byla zahájena exekuce.

V současné době neexistuje místní příslušnost exekutora, exekuci tedy provádí exekutor, kterého si věřitel zvolil. Návrh na nařízení exekuce není zpoplatněn a náklady exekuce a odměnu

exekutora platí zásadně dlužník s výjimkou, pokud dojde k zastavení exekuce, aniž byl dluh vymožen. Exekutor má však právo požadovat po věřiteli zálohu na náklady exekuce. Zahájením exekučního řízení se mění i používané označení dlužníka a věřitele – z dlužníka se stává povinný a z věřitele oprávněný.

Důvodem pro zahájení exekuce je takzvaný **exekuční titul**, což je pravomocné a vykonatelné rozhodnutí, kterým může v případě obcí být i rozhodnutí orgánů státní správy a územní samosprávy.

Existuje několik způsobů provedení exekuce a volbu konkrétního způsobu si vybírá exekutor v rámci jednotlivých exekučních příkazů. Provedení exekuce může být kombinací různých zákonných postupů. Mezi hlavní způsoby patří:

- **Srážky ze mzdy či jiných příjmů:** Exekuce může zahrnovat srážky ze mzdy, důchodů, sociálních dávek a dalších příjmů – obecně se jedná o příjmy nahrazující příjem ze zaměstnání, srážky se tedy netýkají jednorázových sociálních dávek, dávek pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení. Při exekučních srážkách z příjmu musí povinnému v exekuci vždy zůstat nezabavitelná částka. V exekuci se zohledňují přednostní (zjednodušeně výživné a pohledávky státu) a nepřednostní pohledávky (vzniklé na základě smluvního vztahu), obec jako věřitel může mít oba typy těchto pohledávek – například přednostní pohledávky v podobě neuhrazených místních poplatků a nepřednostní pohledávky v podobě dluhu na nájemném. Pokud má dlužník pouze nepřednostní pohledávky, zůstává mu z jeho příjmu po srážkách více, než když má alespoň jednu přednostní pohledávku.
- **Příkázání pohledávky:** Exekutor může přikázat pohledávku z účtu u peněžního ústavu, jednorázově nelze postihnout částku do trojnásobku životního minima jednotlivce, ta musí být bankou vyplacena povinnému. Zároveň mají klienti bank s exekucí nárok na založení chráněného účtu. **Chráněný účet** nemůže být na rozdíl od běžného účtu exekucí postižen – ochráněné jsou tak nezabavitelné částky a nepostižitelné příjmy. Proces zřízení chráněného účtu je však administrativně náročný a vyžaduje spolupráci s plátcí příjmů, exekutorem a bankou.
- **Prodej movitých věcí (mobiliární exekuce):** Exekutor může přistoupit k prodeji movitých věcí povinného, například předmětů v bytě nebo domě, kde se domnívá, že by povinný mohl mít uložené věci – nemusí se tedy jednat pouze o místo trvalého bydliště. Věci se následně ocení a vydraží, výtěžek slouží k úhradě pohledávky. Nelze zabavit věci, které tvoří tzv. obvyklé vybavení domácnosti stanovené zákonem.

- **Prodej nemovitostí:** Nemovitost exekutor nechá ocenit soudním znalcem a draží se za vyvolávací cenu 2/3 odhadu znalce. Pokud by došlo k hrubému nepoměru mezi výší pohledávky a cenou nemovitosti, může exekutor přistoupit k dražbě, pouze pokud nelze pohledávku vymoci jiným způsobem. Zároveň dražbu nemovitosti **nelze provést, pokud jde o trvalé bydliště dlužníka a součet jistin všech dluhů nepřesahuje 100 000 Kč**, či částka zabavená na účtech a srážky ze mzdy zjevně postačí v rozumném časovém horizontu k úhradě dluhu.
- **Pozastavení řidičského oprávnění:** Tato exekuce je možná pouze při vymáhání nedoplatku výživného pro nezletilé dítě. Povinný nesmí řídit motorové vozidlo po dobu pozastavení řidičského oprávnění. Pokud povinný zaplatí nedoplatek výživného nebo prokáže, že k uspokojování základních životních potřeb svých a své rodiny nezbytně potřebuje řidičské oprávnění, exekutor tento exekuční příkaz zruší.
- Další způsoby: Kromě výše zmíněných existuje několik dalších způsobů výkonu exekuce, jako je správa nemovitosti, prodej členského podílu v družstvu, prodej podniku, vyklizení, odebrání věci a další.

Exekutor má povinnost nejprve uspokojit pohledávku jedním ze tří prvních způsobů, a teprve pokud to nestačí, může přistoupit k postižení a prodeji nemovitého majetku. Zároveň důsledkem exekuce je **generální inhibitorium**, které zakazuje povinnému nakládat se svým majetkem po doručení vyznění o zahájení exekuce.

Informace a postupy v exekucích se často mění, nejdůležitějším a nejzaručenějším zdrojem informací je **Ministerstvo spravedlnosti**, které v oblasti exekucí spravuje vlastní internetové stránky <https://exekuce.justice.cz/> s užitečnými informacemi.

Práce s občany v exekuci

Obec by měla být obeznámena s aktuální legislativou týkající se exekucí – to zahrnuje znalost postupů exekucí, práv dlužníků a možností obce při spolupráci s exekutory. Pravidelné aktualizace vzdělávacích programů pro zaměstnance obce mohou zajistit, že jsou informováni o nejnovějších právních předpisech. Efektivní reakce obce na exekuční situace by měly být citlivé na potřeby občanů a měly by směřovat k nalezení udržitelných a spravedlivých řešení. Možnosti obce mohou být následující:

- **Zajistit dostupnost informací:** Poskytovat občanům přístup k informacím o exekucích, buď prostřednictvím webových stránek obce, bulletinů, nebo osobní konzultace.

- **Zprostředkovat pomoc s výpisem z exekucí:** Poskytnout občanům informace o tom, kde a jak mohou získat výpis z exekucí. Může to zahrnovat spolupráci s místními úřady, soudy nebo exekutory, aby bylo zajištěno snadné získání potřebných dokumentů.
- **Spolupracovat s exekutory:** Navázat spolupráci s exekutory a podporovat transparentnost veřejně dostupných dat, která by mohla být důležitá pro občany i exekutory při řešení exekučních záležitostí.

Aktuálně vedené exekuce je možné zjistit prostřednictvím **Centrální evidence exekucí:** <https://www.ceecr.cz/> a to buď online s jednotným poplatkem 60 Kč za základní výpis, nebo osobně na pobočkách Czech POINT s poplatkem 50 Kč za stránku. V případě vystavení základního výpisu z Centrální evidence exekucí na pobočce Czech POINT se tedy nejedná o jednotnou cenu a pokud je vůči dlužníkovi vedeno více exekucí, bude to zohledněno v ceně.

Dalším způsobem zjištění exekučních řízení může být požádání o **výpis soudních řízení** u okresního soudu v místě trvalého bydliště dlužníka. V tomto případě výpis však obsahuje veškerá řízení bez ohledu na jejich stav, tzn. zdali jsou řízení aktivní, či ukončená. Stejně tak v případě změn v adrese trvalého bydliště je možné, že bude potřeba se obrátit na více soudů. Tato služba bývá zpravidla zdarma. V obou případech je stěžejní následná **komunikace s jednotlivými exekučními úřady** za účelem zjištění aktuálního vyčíslení daných exekucí.

Vymáhání dluhu daňovou nebo soudní exekucí

Finanční stabilita obcí je klíčovým prvkem pro udržení kvality poskytovaných veřejných služeb a podpory rozvoje místních komunit. V případech neuhrazených dluhů se obce často uchylují k postupům vymáhání, přičemž dvě hlavní metody, daňová exekuce a soudní exekuce, nabízejí různé přístupy a výhody.

Daňová exekuce představuje právní postup, při němž je neuhrazený dluh vůči obci vymáhán prostřednictvím přímého získávání finančních prostředků od dlužníka. Daňová exekuce slouží pouze k vymáhání daňových nedoplatků a pokut, udělených v daňovém řízení. V rámci daňové exekuce může být dlužníkovi zablokován bankovní účet, mohou být prováděny srážky z jeho příjmů a dávek nebo prodáván jeho majetek. Tento postup poskytuje obci přímý a rychlý přístup k finančním prostředkům, které jsou občanem dluženy. Pokud jde o veřejnoprávní pohledávky, daňová exekuce může být efektivním nástrojem, zejména pokud má obec dostatek informací o příjmech dlužníka. Výhodou jsou nižší náklady a relativně jednoduchý proces.

Soudní exekuce je postup, při němž je neuhrazený dluh předán prostřednictvím pověření soudu vybranému exekutorskému úřadu. Soudní exekuce zahrnuje všechny zákonem umožněné způsoby výkonu exekuce. Soudní exekuci jde využít k vymáhání jakékoliv pohledávky,

v rámci činnosti obcí je relevantní především při vymáhání dluhů ze smluvních závazků, například z nájemních smluv. Jelikož exekuci provádí pověřený exekutorský úřad je výkon exekuce pro věřitele jednodušší, omezuje však flexibilní komunikaci mezi věřitelem a dlužníkem. Proces soudní exekuce může být administrativně náročnější a nákladnější pro obec i pro dlužníka.

V případě dluhů občanů může být klíčové věnovat se práci a komunikaci s nimi. Místo okamžité exekuce může obec zvážit jednání s dlužníky, poskytování informací a hledání společných řešení. Rychlá reakce na vznik dluhu, například při prvním nezaplaceném nájmu, může pomoci předcházet složitým situacím. Aktivní a preventivní přístup může minimalizovat vznik dalších dluhů a komplikací.

Celkově je volba mezi daňovou a soudní exekucí komplexní rozhodnutí, které závisí na specifických okolnostech každé situace a na prioritách obce v oblasti efektivity, rychlosti a ochrany práv dlužníka. Kombinace obou přístupů nebo flexibilní přístup k vymáhání pohledávek může být v některých případech optimálním řešením.

Oddlužení

Dalším často skloňovaným pojmem v oblasti zadluženosti, je oddlužení – jeden z typů insolvenčního řízení. Oddlužení je právní postup, který umožňuje dlužníkovi získat osvobození od svých dluhů za předpokladu splnění určitých podmínek. Tato kapitola se zabývá především výhodami a nevýhodami oddlužení, poskytujícími ucelený pohled na tento proces.

Oddlužení je dostupné pro všechny fyzické osoby, které se ocitnou v úpadku (či jim úpadek hrozí). K tomu dochází, pokud jednatel splňuje následující podmínky: dluží nejméně dvěma věřitelům, mešká se splátkou minimálně 30 dní a není schopen plnit své finanční závazky. Zároveň musí být schopen splácet minimálně 2 178 Kč měsíčně, resp. 3 267 Kč v případě, že se rozhodne pro společné oddlužení s manželem či manželkou. Oddlužení je možné provádět splátkovým kalendářem s prodejem majetku, či čistě jen zpeněžením majetku. Spolu s těmito podmínkami soud věnuje pozornost i tomu, zdali dlužník oddlužením nesleduje nepoctivý záměr.

Výhody oddlužení:

- Částečné uhrazení dluhů: Dlužník je povinen zaplatit co nejvíce ze svých dluhů, což může být i pouze část jeho závazků, přičemž soud ho může osvobodit od splacení zbytku. Tato částka může být i méně než 30 %, pokud soud dospěje k názoru, že dlužník vyvinul maximální úsilí k uhrazení svých dluhů.
- Zastavení růstu dluhů: Po podání návrhu na oddlužení se dluhy již nadále nezvyšují, nenarůstají o úroky a další poplatky. To poskytuje dlužníkovi potřebný čas a prostor k finanční stabilizaci.

- Omezení exekucí: Po podání návrhu k soudu není možné vykonávat exekuce, což znamená, že dlužník může mít svůj bankovní účet a nemusí se obávat návštěv exekutora v místě svého bydliště.
- Odbourání stresu a tlaku ze strany věřitelů: Oddlužení ukončuje tlak ze strany věřitelů a snižuje stres spojený s předlužením.
- Centralizovaná komunikace: Po schválení oddlužení se veškerá komunikace o dluhu vede pouze s insolvenčním správcem, což znamená administrativní ulehčení pro dlužníka i jeho zaměstnavatele.

Nevýhody oddlužení:

- Omezený příjem: Dlužníkovi zůstává pouze tzv. nezabavitelná částka, která se rovná exekuční srážce na přednostní pohledávky. Pokud má tedy dlužník pouze nepřednostní pohledávky, dochází u něj vstupem do oddlužení k poklesu příjmů.
- Náklady na insolvenčního správce: Dlužník musí platit insolvenčnímu správci, jehož osobu určuje soud. Tato platba činí 1089 Kč měsíčně v případě jednotlivce, či 1634 Kč měsíčně v případě manželů, a to po celou dobu trvání oddlužení.
- Zpoždění s dalšími platbami: Během trvání oddlužení je důležité dbát na včasné platby všech dalších závazků, jinak hrozí zrušení oddlužení.
- Podání návrhu: Návrh na oddlužení musí podat nezisková organizace, která poskytuje služby zdarma, nebo advokátní kancelář, insolvenční správce, či exekutor, což je spojeno s dalšími náklady.
- Ztráta soukromí: Žádost o oddlužení včetně příloh je volně dostupná v Insolvenčním rejstříku na internetu, což znamená částečnou ztrátu soukromí dlužníka.
- Omezení u náhrady škody z trestné činnosti: Oddlužení se nevztahuje na náhradu škody z trestné činnosti, což znamená, že tuto částku je potřeba uhradit v plné výši.

Znovu nejdůležitějším a nejzaručenějším zdrojem informací je **Ministerstvo spravedlnosti**, které v oblasti insolvencí spravuje vlastní internetové stránky <https://insolvence.justice.cz/> s užitečnými informacemi. Ministerstvo také spravuje seznam akreditovaných neziskových organizací, které jsou oprávněné k podávání insolvenčních návrhů a které ze zákona poskytují své služby zdarma <https://sako.justice.cz/> a seznam advokátů, notářů, soudních exekutorů, insolvenčních správců poskytujících zpracování návrhu na povolení oddlužení <https://vesta.justice.cz/>.

Dalším důležitým zdrojem v oblasti oddlužení je **Insolvenční rejstřík** <https://isir.justice.cz/>, kde je možné vyhledávat osoby v insolvenčním řízení. Kromě vyhledávání

a nahlížení do rejstříku **je pro obce důležité, aby si zde kontrolovaly občany, od kterých vymáhají jednotlivé pohledávky, jelikož pohledávku si daná obec musí sama přihlásit na příslušném formuláři.** Výjimku tvoří pokuty, které se v insolvenčním řízení neuplatňují a které tudíž není možné přihlásit.

Vstup občana do procesu oddlužení může pro obec představovat významný přínos. Oddlužení přináší ozdravný proces, umožňuje dlužníkovi efektivně se vypořádat s existujícími pohledávkami a dluhy. Tímto způsobem se vytváří prostor pro obnovení finanční stability jednotlivce, což má pozitivní vliv na jeho profesionální i osobní život. Pro obec to znamená perspektivu na získání stabilního a plnoprávného člena komunity, který se může aktivně podílet na rozvoji místního společenství. Zároveň **se u předlužených občanů ukazuje, že v průběhu oddlužení dochází k procentuálně vyšší návratnosti dlužné částky věřiteli, než je tomu v exekčním řízení** – konkrétně statistiky za období let 2015–2018 ukazují uspokojení v oddlužení ve výši 56 % a zahrnují často i pohledávky v exekuci dlouhodobě nevysožitelné.

Oddlužení též představuje prevenci sociálních problémů spojených s finančními obtížemi, jako je chudoba, domácí násilí nebo nezaměstnanost. Ochrana komunity spočívá v tom, že finančně stabilní občané přispívají k celkové prosperitě obce. Podpora oddlužení navíc podněcuje odpovědné chování a správu financí, což může vést k vytvoření prostředí, ve kterém občané lépe hospodaří s penězi a minimalizují riziko budoucích finančních potíží.

Sociální práce a sociální služby v obci

Motivace dlužníků k aktivnímu řešení svých finančních problémů hraje klíčovou roli v úspěchu jakékoli intervenční strategie. Je důležité si uvědomit, že mnozí dlužníci, konfrontováni exekucními srážkami ze svých příjmů, mohou ztratit motivaci k pravidelnému splácení, což vede k riziku nelegálních způsobů přivýdělnku nebo vnímání své situace jako beznadějně. Tato situace je často komplikovaná společenským stigmatem spojeným se zadlužeností. Dlužníci se za své dluhy často stydí a nechtějí o nich otevřeně mluvit. Tento stud může být překážkou ve vyhledání pomoci a dlužníci se tak často uchylují k řešení svých problémů až v pozdní fázi, kdy již mají několik exekucí.

Zde hraje klíčovou roli práce sociálních pracovníků, kteří musí být schopni rozpoznat rizika a pracovat s motivací dlužníků. Přímá komunikace s dlužníky a vytváření bezpečného prostředí pro otevřenou diskusi může být klíčem k překonání studu. Poskytování informací o dostupných službách, právech a povinnostech dlužníků a možných řešeních zadluženosti pak může vést k překonání vnímání situace jako beznadějně. Otevřená komunikace ze strany

obce a snaha o **snížení společenského stigma spojeného se zadlužeností** mohou významně přispět k tomu, aby dlužníci začali řešit svou situaci dříve, než dojde k eskalaci jejich finančních potíží. Informovanost o zadluženosti může být efektivní i směrem k zaměstnavatelům, kteří mohou z důvodu zvýšené administrativní zátěže odmítat zaměstnance s exekucemi.

Efektivní sociální práce může zároveň výrazně přispět k motivaci dlužníků k úhradě svých pohledávek. Odborníci sociálního oboru mohou pracovat s dlužníky individuálně, identifikovat příčiny jejich zadlužení a společně s nimi hledat řešení. Podpora a poradenství ve finanční gramotnosti mohou dlužníkům pomoci lépe porozumět své finanční situaci a plánovat účinná opatření k řešení zadlužení. Dobře fungující sociální odbor obce může být klíčovým prvkem v řešení zadluženosti občanů. Tým odborníků v sociální oblasti může zajišťovat komplexní péči, provádět analýzy potřeb občanů a poskytovat individuální podporu. V rámci sociálního odboru mohou být realizovány preventivní programy, workshopy ve finanční gramotnosti a další aktivity zaměřené na prevenci zadlužení.

Vzhledem k tomu, že dluhové poradenství je komplexní oblastí odborného sociálního poradenství, může být vhodnou strategií **spolupracovat s kvalifikovanými dluhovými poradci nebo sociálními službami a organizacemi, které se specializují na tuto oblast**. Záchyt dlužníků obcí a jejich následné předání neziskovým organizacím nebo občanským poradnám může být efektivním opatřením k poskytnutí komplexní pomoci v oblasti dluhové problematiky. Obce mají často detailní povědomí o finanční situaci svých občanů, což umožňuje cílenou podporu. Praktickým přístupem může být oslovování konkrétních občanů s nabídkou dluhového poradenství.

Nezapomínejme, že především v menších obcích může existovat bariéra ze strany dlužníků, kteří se nechtějí svěřovat s osobními finančními problémy úředníkům, které znají jako sousedy. Z obavy, že by mohli ztratit část svého soukromí, mohou upřednostňovat řešení svých finančních obtíží mimo rámec obce. Důležité je proto zachovávat mlčenlivost ze strany sociálních pracovníků a zaměstnanců obce a nabízet dlužníkům možnost řešení svých problémů s externími, specializovanými službami, které mohou poskytnout podporu v anonymním a důvěrném prostředí.

Je dobré mít v rámci obce zmapované dostupné služby v oblasti zadluženosti, kam lze dlužníka odkázat. Zároveň za účelem zajištění kvality poskytovaných služeb může být vhodné s jednotlivými službami navazovat spolupráci. Dluhové poradenství je nejčastěji poskytováno v rámci odborného sociálního poradenství poskytovaného sociálními službami. Ke snadnému vyhledávání dostupných služeb tak může sloužit Registr poskytovatelů sociálních služeb: <https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>. Aktuální seznam dluhových poraden dostupných v Karlovarském kraji pak naleznete v příloze metodiky.

Zadluženost na místní úrovni

Téma zadluženosti hýbe celostátní politikou, v poslední době je nejčastěji spojované se zvyšujícími se náklady na bydlení, ale i s rostoucími cenami energií a potravin a celkově životních nákladů. Zadluženost na celostátní úrovni je spojována především s nastavením exekučního řádu a insolvenčního zákona, ale i se zaměstnaností a sociální politikou.

Na druhé straně jsou jednotliví lidé, kteří se z mnoha různých důvodů dostali do dluhů. Dluhy se snaží řešit podle svých možností a schopností, někdy jsou však i v situaci, kdy na jejich řešení nemají energii, jelikož se potýkají s existenčními problémy, či nemají dostatečné kompetence, a před svými dluhy se snaží schovat.

Mezi tím se nachází obce, jejich úřady a lokální politici, kteří mají přece jen k občanům blíže a mohou tak pružněji reagovat na jejich potřeby. Neplatí, že zadluženost obyvatel není problémem obce – jak si ukážeme dále, tak má vliv na život v obci a obec má možnost na ni reagovat prostřednictvím předávání informací, ale i nastavování procesů v rámci úřadů, či zavádění určitých opatření.

Zadluženost v České republice a Karlovarském kraji

Zadluženost je alarmujícím společenským jevem, který je rozšířený napříč Evropskou unií a má výrazný vliv na různé oblasti života jednotlivců. Tento problém se projevuje nejen na individuální úrovni, ale má i širší dopady na ekonomiku a sociální struktury. V České republice je rostoucí předluženost také významným tématem. **Data Exekutorské komory ČR ke dni 1. 2. 2024¹** ukazují, že v celém státu celkový počet povinných fyzických osob v exekuci dosahuje čísla 644 857 a celkový počet exekucí vedených vůči těmto osobám činí 4 050 185. Průměrný počet exekucí na jednoho povinného pak vychází na závratných 6,28 a ilustruje tak závažnost situace a rozsah, kterým je zadluženost rozšířena v naší společnosti. Tato data naznačují, že předluženost není pouze izolovaným problémem jednotlivců, ale stává se výzvou, které čelí celá společnost. **V celé České republice se podíl osob v exekuci pohybuje na úrovni 6,04 %.** Je však důležité zdůraznit, že tato statistika nepočítá s lidmi, kteří mají dluhy, ale tyto ještě nejsou v exekuci, či svou dluhovou situaci řeší prostřednictvím oddlužení. I oni se však s největší pravděpodobností potýkají s finančními problémy, stejně tak jako jejich rodiny a blízcí, kteří jsou jejich dluhovou situací zasaženi. Celkový počet lidí v obtížné finanční situaci je tedy jistě vyšší, než nám ukazují pouhá čísla exekucí.

---

¹ Exekutorská komora České republiky, Otevřená data o exekucích: <https://statistiky.ekcr.info/>

Karlovarský kraj není výjimkou a taktéž čelí výraznému problému zadluženosti, jak dokládají podrobnější údaje Exekutorské komory ČR platné ke dni 1. 2. 2024:

	<i>Celkový počet exekucí</i>	<i>Počet fyzických osob v exekuci</i>	<i>Podíl osob v exekuci</i>
Karlovarský kraj	186 886	30 204	10,24 %
Okres Karlovy Vary	59 905	10 021	8,71 %
Okres Sokolov	71 496	10 567	11,96 %
Okres Cheb	55 485	9 616	10,50 %

Dopady zadluženosti na rozvoj Karlovarského kraje jsou pak spojeny s několika specifickými faktory, jako jsou nízké mzdy a relativně malé náklady na bydlení v tomto regionu. Tato kombinace může přitahovat lidi ve finanční tísní, kteří hledají možnosti snížení životních nákladů. Přesun obyvatel do kraje může následně vést ke kumulaci lidí v tíživé finanční situaci. Řešení této problematiky vyžaduje systematický přístup na celostátní úrovni a jednou z možných cest je zohlednění regionálních rozdílů v nákladech na bydlení při výpočtu nezabavitelné částky v exekuci. Je klíčové, aby návrhy a iniciativy k řešení této problematiky vycházely z lokální úrovně, konkrétně z Karlovarského kraje, který je nejlépe obeznámen s místními potřebami a specifiky. Toto znovu ukazuje, že zadluženost je nejen žitou zkušeností jednotlivých občanů, ale i významným politickým tématem.

Důvody – příčiny, proč se lidé zadlužují

Lidé se zadlužují z řady důvodů, které lze analyzovat z pohledu systému, obce a samotného dlužníka. Podívejme se na klíčové důvody a příčiny zadlužení a jejich vliv na různé úrovně, tj. makroúroveň systému a obce a mikroúroveň jednotlivých dlužníků.

Systémové faktory mohou zahrnovat ekonomické podmínky, legislativní rámce a sociální politiku. V obdobích ekonomické nestability mohou lidé častěji čelit nezaměstnanosti nebo nižším příjmům, což zvyšuje riziko zadlužení. Legislativní opatření hraje klíčovou roli v regulaci úvěrových produktů a ochraně spotřebitelů, sociální politika zároveň slouží jako záchranná síť v případě nečekaných životních událostí. Systémové nastavení exekucí a insolvence má následně vliv na způsoby řešení zadluženosti.

Obce mohou ovlivňovat zadluženost svých občanů **prostřednictvím místních politik a opatření**. Efektivní sociální programy, podpora zaměstnanosti a dluhové poradenství jsou klíčovými faktory v prevenci a řešení zadlužení na místní úrovni. Opatření obce mohou také

zahrnovat podporu občanů v obtížné finanční situaci a vytváření pracovních míst a obecně prostředí, které minimalizuje riziko zadlužení.

Individuální důvody zadlužení jsou často spojeny s osobními rozhodnutími a životními okolnostmi. Ztráta zaměstnání, zdravotní problémy, úmrtí blízkého, rozvod nebo rozpad vztahu, dokonce i narození dítěte, neplánované výdaje či absence finanční gramotnosti v podobě nevědomosti či neznalosti mohou vést k zadlužení. V některých případech může i neodpovědné chování dlužníka, jako například nadměrné utrácení nebo přehlížení řádného spravování financí, hrát klíčovou roli.

Proč se obci vyplatí podílet se na řešení zadluženosti občanů?

Zadluženost nejen ovlivňuje vlastní finanční postavení dlužníků ve společnosti, ale také zasahuje do širšího kontextu místní komunity. Zadlužení občana může mít rozsáhlé dopady na jeho zapojení do života v obci. Omezený přístup k finančním prostředkům může ovlivnit účast v místních aktivitách, podporu podnikání či investice do vzdělání. Ztráta finanční stability jednotlivce může negativně ovlivnit jeho schopnost přispívat k rozvoji obce.

Zadluženost jako generační problém a její dopady na život v obci

Zadlužení může být děděno z generace na generaci a vytvářet tak mezigenerační problém. Finanční nesnáze rodičů mohou ovlivnit šance jejich potomků dosáhnout lepší ekonomické situace ve formě dosažení vyššího vzdělání, ale i rozvoje dětí v mimoškolních aktivitách, které jsou často finančně nákladné. Zadluženost a finanční tíseň často vedou k nemožnosti plánovat budoucnost na delší období, netýkají se tak jen jednotlivců, ale celých rodin. Není neobvyklé, že se i další rodinní příslušníci zadlužují ve snaze pomoci svým blízkým. Identifikace a řešení tohoto mezigeneračního cyklu je klíčové pro posílení finanční stability celé komunity.

Dlužníci zároveň často čelí nutnosti prioritizovat své platby, přičemž běžné obecní poplatky mohou dostat nižší prioritu. Finanční prostředky dlužníků jsou primárně používány na zajištění bydlení a prioritu dostávají dluhy jako je výživné, jehož neplacení je trestným činem, či pohledávky věřitelů s nekalými praktikami jako je vyhrožování a zastrasování. To může ovlivnit celkový příjem obce a snižovat prostředky, které jsou nezbytné pro poskytování veřejných služeb a rozvoj místní infrastruktury. Šířený mýtus, že většina lidí si půjčuje na dovolenou a dárky, může pak vytvářet nereálné vnímání zadlužení v komunitě. Skutečnost je často složitější, s většinou lidí půjčujících si na běžné výdaje a nutné životní náklady.

Stejně tak zadlužení a nedostatek financí jsou často spojeny se zvýšenou kriminalitou v komunitě. Lidé v tíživé finanční situaci mohou být náchylnější k trestným činům jako jsou

krádeže, loupeže nebo podvody. Nezapomínejme, že lidé v zadlužené situaci mohou hledat alternativní způsoby získání financí, včetně práce "na černo", či neoprávněného čerpání sociálních dávek.

Finanční obtíže rodiny v důsledku zadlužení mohou vést také k tomu, že děti nechodí pravidelně do školy. Tato skutečnost má dlouhodobé důsledky na vzdělanost a rozvoj mladé generace. Zvýšený tlak spojený s finančními problémy může pak způsobovat napětí v rodinách, což může přispět k výskytu domácího násilí. Situace zadlužení může také zvyšovat riziko odebrání dětí z rodinného prostředí.

V neposlední řadě v místech s vysokou zadlužeností může být nižší účast občanů ve volbách, jelikož řeší jiné (a často existenční) problémy. Spolu s tím může být vidět tendence k volbě extrémních politických stran slibujících jednoduchá a rychlá řešení, která jsou však nereálná. To se často odráží ve frustraci vůči etablovaným politickým systémům.

Zároveň v oblasti zadluženosti mluvíme o skupinách obyvatel zvláště ohrožených tímto jevem:

- **Samoživitelky a samoživitelé:** Jednotlivci, kteří vedou domácnost sami, jsou často náchylní k vyššímu finančnímu tlaku. Zvláštní ohrožení spočívá v jediném příjmu na pokrytí všech nákladů domácnosti.
- **Lidé v invalidním a starobním důchodu:** Občané závislí na invalidním nebo starobním důchodu mohou čelit omezeným finančním zdrojům, což může ztížit splácení dluhů a účast v běžném místním životě.

Pro obě tyto skupiny je typické, že jsou nejčastěji ohroženy chudobou a že mají omezené možnosti zlepšit svoji finanční situaci prací, ať už je to z důvodu péče o nezletilé děti, zdravotních omezení, či věku. Často je pro ně společná potřeba využívání sociálních dávek a poradenství v této oblasti může být klíčové.

Další rizikovou skupinou mohou být i mladí dospělí – na začátku své pracovní kariéry často dosahují nižších příjmů, zároveň jsou ale vystaveni sociálnímu tlaku a očekávání určitého životního stylu, či v tento okamžik zakládají rodiny. Zadlužení jednotlivců tak ovlivňuje nejenom jejich vlastní život, ale také dynamiku a kvalitu života v místní komunitě.

Obec ve vztahu k zadluženým občanům

Zaměříme se nyní na konkrétní oblasti, kde mají obce možnost poskytovat pomoc a vytvářet prostředí pro efektivní řešení zadluženosti. Od problematiky zaměstnávání občanů v exekuci, přes otázky spojené s obecními byty a zadlužeností, až po úlohu obce jako věřitele. Představitelé obcí zde naleznou informace a nástroje, které jim pomohou citlivě a účinně reagovat na potřeby svých občanů. Důraz klademe na význam otevřeného dialogu a strategických opatření, která mohou pozitivně ovlivnit každodenní životy lidí.

Zaměstnávání občanů v exekuci

Porovnání mezi nezabavitelnou částkou a minimální mzdou ukazuje, do jaké míry jsou jednotlivci chráněni před finanční tísní a v jakém rozsahu jsou zajištěny minimální finanční podmínky. Tato srovnání jsou klíčová pro diskuse o sociální spravedlnosti, minimálních životních standardech a účinnosti opatření proti zadluženosti.

Situace, kdy dlužníkovi po srážce nezbyvá dostatek finančních prostředků ani na základní životní náklady, není neobvyklá. Přestože se nachází v této finanční tíži, často nemá nárok na dávky státní sociální podpory či hmotné nouze. Příčinou tohoto problému je, že systém dávek nezohledňuje situaci žadatelů, kterým jsou prováděny srážky ze mzdy. Při posuzování nároku na dávku a její výši se vychází z čistého příjmu dlužníka bez odečítání srážky z příjmu. Jinými slovy, pracuje se s virtuálním příjmem, který dlužník ve skutečnosti nemá.

Podívejme se například na situaci dlužníka-jednotlivce a vývoj jeho příjmu v závislosti na výši mzdy či důchodu a na jeho srážky ze mzdy:

	<i>Zaměstnaný s průměrnou mzdou²</i>	<i>Zaměstnaný s minimální mzdou</i>	<i>Senior s průměrným starobním důchodem³</i>
<i>Hrubá mzda</i>	37 164 Kč	18 900 Kč	-
<i>Čistá mzda/příjem</i>	29 843 Kč	16 442 Kč	17 436 Kč
<i>Disponibilní příjem po srážkách</i>	18 299 Kč	13 952 Kč	14 282 Kč

Z uvedené tabulky je zřejmé, že jednotlivec se může snadno dostat do finanční tísně, především při zohlednění nákladů na bydlení, či vysokých nákladů na dopravu nebo léky. V této

² ČSÚ, Vývoj průměrných mezd v Karlovarském kraji ve 3. čtvrtletí 2023:

<https://www.czso.cz/csu/xk/vyvoj-prumernych-mezd-v-karlovarskem-kraji-ve-3-ctvrtleti-2023>

³ ČSÚ, Příjemci důchodů a jejich důchody v Karlovarském kraji v roce 2022:

<https://www.czso.cz/csu/xk/prijemci-duchodu-a-jejich-duchody-v-karlovarskem-kraji-v-roce-2022>

konstelaci zároveň může dlužník hledat alternativní, nelegální způsoby přivýdělku či další příjmy (pomoc rodiny, další půjčky), přičemž jejich zajištění může být otázkou holé existence.

Obec v roli zaměstnavatele

Zaměstnání hraje klíčovou roli při řešení zadluženosti občanů a obec se může významně podílet na podpoře těch, kteří čelí finančním obtížím. Zaměstnání není pouze způsobem, jak získat příjem, ale také poskytuje stabilní základ pro zlepšení finanční situace jednotlivců a v důsledku i jejich blízkých.

Prvním krokem, který může obec podniknout, je **zajištění transparentních pracovních podmínek**: ve stanovení platů, benefitů a povinností zaměstnanců. To může vytvořit důvěru a pomoci zaměstnancům plánovat své finanční záležitosti.

Obec by měla také poskytnout **podporu profesního rozvoje a vzdělávání**. To může pomoci zaměstnancům posílit své dovednosti a zvýšit svůj potenciální příjem a následně zlepšit jejich finanční situaci v dlouhodobém horizontu.

Dobře strukturované **benefity**, jako jsou příspěvky na stravování, příspěvky na dopravu nebo na ubytování, či kroužky pro děti, mohou být pro zadlužené občany mimořádně užitečné.

Zaměstnanci by měli mít také přístup k **programům finančního a dluhového poradenství**, které jim pomohou se zvládnutím dluhů, plánováním rozpočtu a budováním finanční stability. Komunikace se zaměstnanci by měla být citlivá k osobním záležitostem, včetně finančních obtíží. Obec by měla vytvořit otevřené prostředí, kde zaměstnanci mohou bez obav sdílet své potřeby a obavy.

Zaměstnání občanů s exekucemi **představuje pro obec specifické administrativní výzvy**, neboť vyžaduje aktivní komunikaci a součinnost s exekutory. Řešení exekučních situací z pozice zaměstnavatele zahrnuje nejen předávání informací o pracovním poměru daného zaměstnance exekutorovi, ale také spolupráci na provádění srážek ze mzdy a jejich správný výpočet. Tyto úkony si vyžadují preciznost a další práci „navíc“, aby byly splněny právní požadavky a zároveň chráněny práva a důstojnost zaměstnance v exekučním procesu.

Specifickým způsobem zaměstnávání občanů obcemi jsou **veřejně prospěšné práce**. Veřejně prospěšné práce (VPP) představují významný nástroj aktivní politiky zaměstnanosti, často využívaný pro zaměstnání jednotlivců s obtížným uplatněním na trhu práce. Zaměstnavatel, který se rozhodne zaměstnat tuto skupinu osob, může získat finanční příspěvek na mzdu od Úřadu práce.

Veřejně prospěšné práce jsou definovány jako dočasné pracovní příležitosti, které zahrnují méně kvalifikované práce v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov

a komunikací a podobných činnostech ve prospěch obcí, státních institucí nebo jiných obecně prospěšných organizací. Důležitým aspektem je, že VPP mohou poskytovat rozmanitější pracovní činnosti, což napomáhá zvyšování pracovního potenciálu účastníků. Nicméně, omezení spočívající v dočasnosti a specifických typech činností mohou limitovat efektivitu tohoto nástroje. Běžná doba trvání podpory VPP se pohybuje od 6 měsíců do 1 roku.

Vytvářením pracovních míst obce přispívají k oživení místního trhu práce a pomáhají lidem získat zaměstnání. Práce v oblasti údržby veřejných prostranství, úklidu a údržby veřejných budov a komunikací následně přispívají k lepšímu vzhledu obce a zvyšují tak kvalitu života občanů. Tím, že obec podporuje pracovní příležitosti pro nejobtížněji uplatnitelné uchazeče o zaměstnání, může přispívat k sociální integraci a snižování nerovností v oblasti zaměstnanosti. A zároveň získaná finanční podpora na mzdy od Úřadu práce může snížit náklady spojené s těmito pracovními příležitostmi.

Webový portál Dobrá práce v obci poskytuje další vhled do možných podpůrných nástrojů zaměstnanosti <https://zamestnavam.pracevobci.cz/>. Práce obce jako zaměstnavatele zadlužených občanů může být klíčovým faktorem při podpoře ekonomického zotavení jednotlivců a celé komunity. Poskytování podmínek, které respektují individuální potřeby zaměstnanců, a aktivní role ve finančním vzdělávání mohou mít pozitivní dopady na životy občanů a na prosperitu obce jako celku.

Obecní byty a zadluženost

Byty pronajímané obcí mohou sloužit jako **významná část místní sociální politiky**. Obecní byty mohou poskytovat dostupné a cenově přijatelné bydlení pro občany dané obce s tím, že vlastnictví bytů dává obcím možnost ovlivnit náklady na bydlení svých občanů. Může to zahrnovat nastavení příznivějších nájemních podmínek, flexibilních plateb nebo dokonce poskytování bytů v rámci sociálního bydlení pro ty, kteří se ocitli ve finanční tísní, či jiné tíživé životní situaci.

Obce, které vlastní obecní byty, se často potýkají s dilematem, zda pronajímat své nemovitosti občanům s existující zadlužeností. Není neobvyklé, že je nutné k žádosti o obecní byt přiložit potvrzení o bezdlužnosti – může být požadováno buď vyrovnání dluhů vůči obci, nebo absence exekucí, která by eliminovala provedení výkonu mobiliární exekuce v pronajímaném bytě. Spolu s vysokými kaucemi u komerčních bytů to může být jeden z důvodů, proč **dlužníci bývají vyloučeni ze standardního bydlení** a často končí na ubytovnách, či v azylových domech, v nejhorším případě úplně bez střechy nad hlavou.

Na pronájem obecního bytu nevzniká právní nárok a každý má právo podat žádost o pronájem. Posouzení žádosti by mělo probíhat na základě nediskriminačních kritérií v souladu s platnými zákony. Obec pronajímající byty by měla stanovit **transparentní pravidla pro přidělování bytů**, která by měla být veřejně dostupná. Tato pravidla by měla obsahovat postup, jak obec rozhoduje o uzavírání smluv k obecním bytům. Veřejné uvedení těchto pravidel přispívá ke zvyšování informovanosti občanů a transparentnosti celého procesu. Vydání pravidel zvyšuje důvěru občanů v proces přidělování obecních bytů

Překážkou pro získání obecního bytu může být zavedení již výše zmíněné kauce nebo soutěžení o byt s nejvyšší cenovou nabídkou, což může vyloučit lidi s nižšími příjmy, často konkrétně dlužníky. Obec by měla zvážit možnost úplného zrušení kauce nebo spolupráce s Úřadem práce na jejím uhrazení prostřednictvím Mimořádné okamžité pomoci, další možností může být umožnění platby kauce v měsíčních splátkách.

Další bariérou pro dlužníky může být absence trvalého bydliště v dané obci. I když v obci fakticky bydlí, mohou mít dlužníci z důvodu existujících exekucí obavy z přihlášení k trvalému pobytu. Jak již bylo zmíněno – stejné obavy mohou být i ze strany obce. Důležitá je zde informovanost o průběhu mobiliární exekuce směrem k dlužníkům, stejně tak řádné sepsání nájemní smlouvy, která dostatečně jednoznačně popisuje movitý majetek ve vlastnictví obce a tím ho chrání.

Přítomnost dluhů tedy nemusí být automaticky překážkou pro pronájem, zejména pokud se jedná o dluhy vůči obci, je zde vždy možnost využití nástrojů splátkového kalendáře nebo dokonce odpuštění části dluhu. Tímto způsobem může obec aktivně přispět k řešení finančních obtíží svých občanů a **podporovat jejich stabilní bydlení**.

Pro dosažení rovnováhy mezi rolí řádného hospodáře a podporování občanů v obtížné finanční situaci je zásadní, aby obec přistupovala k pronájmu obecních bytů s citlivostí a flexibilitou. Obec by měla aktivně komunikovat se svými nájemníky a podnájemníky a informovat občany o dostupných možnostech. To může zahrnovat poskytování informací o sociálních službách, které mohou pomoci při řešení finančních obtíží, nebo podporu při vyjednávání s exekutory. Celkově by obec měla usilovat o vytvoření inkluzivní a podporující bytové politiky.

Obec v roli věřitele, vymáhání dluhu obcí

Logickým požadavkem obce při vzniku dluhu je jeho úhrada. Dluhy vůči obci mohou být různého charakteru – od případných dluhů na nájemném a službách spojených s užíváním obecního bytu,

přes místní poplatky například za svoz komunálního odpadu či za psa, až po pokuty za různé přestupky. Obec může vymáhat své pohledávky několika způsoby:

Mimosoudní vymáhání

Upomínky a výzvy k úhradě: Obec může zasílat písemné upomínky a výzvy k úhradě pohledávek, aby přiměla dlužníka k dobrovolnému splnění svých závazků.

Jednání a vyjednávání: Problém lze často vyřešit komunikací a vyjednáváním. Obec může s dlužníkem hledat řešení, například splátkový kalendář nebo dohodu o odložení splatnosti.

Dohody a dobrovolné splátky

Splátkové kalendáře: Obec může uzavřít dohody o splátkách s dlužníky, kteří jsou ochotni dobrovolně řešit své závazky.

Dohoda o odpuštění či odkladu: V některých případech může obec uzavřít dohodu o odpuštění části pohledávky, či odkladu zaplacení, než u dlužníka pominou dočasné překážky ve splácení.

Soudní vymáhání

Podání žaloby: V případě, že mimosoudní prostředky selžou, může obec podat žalobu na soud. Soudní proces může být zahájen k vymáhání pohledávky a soud rozhodne o nároku na základě předložených důkazů a právních argumentů. Tento způsob slouží k vymáhání dluhů vůči obci vzniklých na základě smluvního závazku.

Exekuce: Po získání soudního rozhodnutí může obec využít exekutorských úřadů k nucenému vymáhání pohledávek. Exekutor může provést srážky ze mzdy, zabavit majetek nebo použít jiné způsoby výkonu exekuce.

Daňové exekuce

Vymáhání prostřednictvím daňových exekucí: Obec může využít možnosti daňové exekuce k nucenému vymáhání pohledávek. Tato forma vymáhání může zahrnovat srážky ze mzdy, účtů nebo jiných finančních prostředků dlužníka. Tento způsob se používá k vymáhání dluhů vůči obci vzniklých na základě neuhrazených místních poplatků, přestupkových řízení, či jiného nezaplaceného správního poplatku.

Zákon zároveň umožňuje **provádět srážky z příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení** na úhradu pravomocně uložených pokut za určité přestupky. Toto opatření se vztahuje na fyzické osoby, které nejsou mladistvé, a jsou příjemci těchto dávek nebo jsou s nimi společně posuzované. Přestupky, za něž lze uplatnit srážky z dávek pomoci v hmotné nouzi, zahrnují

nepřihlášení dítěte ke školní docházce, zanedbávání péče o školní docházku, porušení veřejného pořádku, přestupky proti občanskému soužití a proti majetku a porušení povinností vyhlášených obecně závaznou vyhláškou obce pro pořádání veřejnosti přístupných sportovních a kulturních akcí. Obecní úřad obce s rozšířenou působností informuje příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce o jím uložené a včas nezaplacené pokutě za tyto přestupky v případě zjištění, že v období posledních 12 měsíců došlo ke spáchání nejméně dvou dalších přestupků.

Rozhodování o srážkách provádí orgán pomoci v hmotné nouzi, který vyplácí příslušné dávky. Při provedení srážky musí být zajištěno, že dávka zůstane alespoň ve výši životního minima, pokud je mezi společně posuzovanými osobami nezaopatřené dítě. Částky sražené z dávek jsou následně převedeny na účet obecního úřadu s rozšířenou působností, který pokutu uložil.

Nezapomínejme, že jednotlivec v hmotné nouzi má nárok na příspěvek na živobytí do výše životního minima (v současné době 4 860 Kč měsíčně), který slouží k úhradě veškerých nákladů na stravování, oblečení, obuv, hygienu a případně léky. Výjimkou jsou náklady na bydlení, které jsou hrazeny v rámci doplatku na bydlení, případně příspěvku na bydlení ze systému státní sociální podpory. Snížení této částky srážkami na úhradu dluhu obce může vést k výraznému zhoršení životní situace občanů, v případě srážek z doplatku na bydlení k neuhrazení nákladů na bydlení.

Splátkové kalendáře a odpuštění (části) dluhu z pohledu obce

Jelikož už známe možné způsoby vymáhání pohledávek obcí, pojďme se nyní podrobně podívat na dva z nich – splátkové kalendáře a možnost odpuštění dluhů z pohledu obce.

Splátkový kalendář představuje **strukturovaný plán plateb**, který je navržen k regulárnímu splácení dluhu. Tento kalendář stanovuje konkrétní termíny a výše jednotlivých splátek, což usnadňuje dlužníkovi sledování a plánování jeho finančních povinností. Dlužník má přehled o termínech splatnosti a výši jednotlivých splátek, což minimalizuje riziko opomenutí, a může být navržen s ohledem na aktuální finanční situaci dlužníka, což zvyšuje pravděpodobnost úspěšného splácení. Zahrnuje také informace o dohodnutých podmínkách a postupech v případě, že dlužník nemůže splácet dle dohody.

Pro věřitele, v tomto případě obec, má splátkový kalendář rovněž několik výhod. Poskytuje pravidelné a předvídatelné příjmy z dluhu, což usnadňuje plánování rozpočtu. Strukturovaný plán snižuje riziko, že dlužník opomenutím nebo neschopností splácet způsobí dodatečné problémy a zároveň **zvyšuje transparentnost a vzájemnou komunikaci** mezi dlužníkem a věřitelem, což může napomoci k dosažení dohody v obtížných finančních situacích.

Splátkový kalendář tedy slouží jako nástroj ke spravedlivému a efektivnímu řízení finančních závazků mezi dlužníkem a věřitelem.

Přestože splátkový kalendář může být užitečným nástrojem pro řízení finančních závazků, existují také některé nevýhody, které by měly být vzaty v úvahu. Předem stanovené termíny a výše splátek mohou omezovat flexibilitu dlužníka v případě neočekávaných změn v jeho finanční situaci, jako jsou ztráta zaměstnání nebo nenadálé výdaje. Stejně tak nepředvídatelné životní události, jako jsou nemoci nebo úmrtí v rodině, mohou ovlivnit schopnost dlužníka dodržovat plánované platby. To klade větší důraz na navázání funkční a oboustranné komunikace mezi dlužníkem a věřitelem.

Některé splátkové plány mohou obsahovat penalizační poplatky nebo úroky v případě opoždění platby, což může zvýšit celkovou výši dluhu. Právě další penalizační poplatky nebo úroky jsou prostorem pro odpuštění této části dluhu.

Odpouštění úroků dlužníkovi může mít několik potenciálních výhod, zejména pokud je tato praxe zavedena obcí. Odpouštění úroků může dlužníkovi výrazně pomoci snížit celkovou finanční zátěž spojenou s dluhem. Bez úroků je celková částka dluhu nižší, což může dlužníkovi umožnit snáze plnit své závazky. Pokud je dlužníkovi umožněno platit pouze hlavní část dluhu bez úroků, může to poskytnout motivaci k pravidelným a včasným platbám. Dlužník se může cítit motivován k úspěšnému splácení, protože ví, že nemusí čelit narůstajícím úrokům.

Odpouštění úroků může také dlužníkovi umožnit rychleji se dostat z finanční tísně a začít budovat svou finanční stabilitu. Snížení celkové dluhové zátěže zlepšuje finanční postavení dlužníka. Toto opatření může i vytvořit pozitivní vztah mezi dlužníkem a věřitelem. Tento přístup může být vnímán dlužníkem jako solidární gesto ze strany obce, což může vést ke spolupráci a včasným platbám, stejně tak k větší angažovanosti v rámci komunitního života.

Nesmíme zároveň zapomínat, že úroky, případně další poplatky spojené s prodlením s platbou, jsou hrazené nad rámec původní dlužné částky. Odpuštění této části dluhu tak nepopírá postavení obce jako řádného hospodáře.

[Doporučení ohledně předávání osobních údajů mezi odbory a orgány obce](#)

V souladu s nařízením GDPR (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů) je správcem osobních údajů správní orgán, tedy obec jako celek. Předávání osobních údajů mezi jednotlivými orgány obce či mezi odbory či útvary je dostatečně zabezpečeno, jelikož všichni zaměstnanci jsou vázáni mlčenlivostí a využívá se pouze zabezpečený software. **Je důležité si uvědomit, že předávání osobních údajů v rámci orgánů samosprávy nepovažujeme za klasické předávání, nýbrž jde o integrální součást činnosti obce.**

V případě nájemného vztahu, kdy obec vystupuje jako soukromoprávní subjekt, je vhodné do nájemní smlouvy včlenit souhlas nájemníka s předáváním osobních a citlivých údajů z důvodů prevence zadluženosti a ochrany zájmů občanů i obce.

Obce by měly mít veřejně dostupné informace o svých zásadách ochrany osobních údajů a pověřenci pro ochranu osobních údajů. Jako příklad dobré praxe je možné uvést zveřejněné informace na stránkách obce Týn nad Vltavou, které obsahují vysokou míru podrobnosti a zároveň jsou pro občany srozumitelně popsány: <https://www.tnv.cz/gdpr/os-1202/p1=18728>.

Opatření na úrovni obce

Obec může na místní úrovni přijmout řadu opatření, která mají za cíl ovlivnit nebo regulovat různé aspekty života ve svém území. Mezi tato opatření v souvislosti se zadlužeností patří především zákazy hazardních her, omezení podomního prodeje a regulace pronájmu prostor pro předváděcí akce.

Zákaz hazardu

Místní samospráva může přijmout na úrovni obce zákony nebo vyhlášky zakazující provozování hazardních her v dané oblasti. Hazard může být jedním z faktorů vedoucích k finančním problémům jednotlivců. Opatření tohoto druhu může chránit občany před negativními dopady hazardu, jako jsou finanční problémy, kriminalita a závislost.

Zákaz podomního prodeje

Obec může regulovat nebo zakázat podomní prodej některých produktů či služeb. To může sloužit k udržení veřejného pořádku a bezpečnosti, zejména pokud jsou s tímto druhem prodeje spojeny nežádoucí aktivity. Omezení podomního prodeje může zabránit nežádoucím prodejním praktikám, které by mohly vést k nákupu zbytečných produktů nebo služeb, které mohou zvyšovat finanční zátěž občanů.

Regulace pronájmu prostor pro předváděcí akce

Místní samospráva může vydávat předpisy týkající se pronájmu místních prostor pro předváděcí akce, jako jsou veřejné prezentace nebo jiné akce podnikatelů. Tato opatření mohou sloužit k ochraně občanů před neetickými obchodními praktikami a zajištění transparentnosti v oblasti veřejných prezentací.

Přijetí těchto opatření může být důležitým krokem k formování místního prostředí a k dosažení cílů souvisejících s bezpečností, zdravím a veřejným pořádkem. Místní samospráva tak může aktivně ovlivňovat život občanů a prostředí, ve kterém žijí.

V poslední době se zároveň objevuje potřeba ochrany občanů před podvody na internetu. Zde jsou některé časté hrozby a způsoby, jak obce mohou pomoci informováním obyvatel:

Phishing: Podvodníci mohou vytvářet falešné webové stránky nebo e-maily, které vypadají jako legitimní, aby získali citlivé informace (hesla, bankovní údaje).

Prevence: Obec může provádět osvětu o rozpoznávání falešných e-mailů a webových stránek. Vyzývat občany, aby byli opatrní při klikání na odkazy a sdílení osobních informací.

Online podvody při nákupu: Falešné online obchody nebo podvodné aukce, ve kterých zboží po zaplacení není doručeno.

Prevence: Informovat občany o bezpečném nakupování online, včetně důkladného zkoumání důvěryhodnosti webových stránek a preferování platebních metod s ochranou spotřebitele.

Krádež identity: Získání osobních údajů za účelem krádeže identity.

Prevence: Edukovat občany o důležitosti silných hesel, dvoufaktorové autentizace a postupech, jak chránit své osobní údaje.

Ransomware: Infikování počítačů nebo sítí škodlivým softwarem, který blokuje přístup a požaduje výkupné.

Prevence: Podporovat pravidelná zálohování dat, používání antivirových programů a obezřetnost při otevírání neznámých příloh nebo odkazů.

V otázce bezpečnosti na internetu je stěžejní spolupráce s policií a bezpečnostními experty. Transparentnost a vzájemná komunikace jsou klíčové pro prevenci podvodů. Celkově lze říci, že veškerá tato opatření mohou přispět k vytvoření prostředí, ve kterém jsou občané chráněni před riziky, která by mohla vést k zadlužení, a přispět tak k celkové finanční stabilitě obce, ale i její prestiže v důsledku toho, že se zde obyvatelé cítí bezpečně.

Kromě výše uvedených opatření a informací směřujících k ochraně občanů nezapomínejme na již dříve zmíněné důležité kroky, které může obec podniknout směrem k občanům potýkajícím se se zadluženost, a to v následujících oblastech:

- Zaměstnanost
  - Zajištění transparentních pracovních podmínek
  - Podpora profesního vzdělávání a rozvoje
  - Nefinanční benefity
  - Finanční a dluhové poradenství pro zaměstnance
  - Vytváření pracovních míst a využívání nástrojů veřejně prospěšných prací
- Bydlení
  - Transparentní pravidla pro přidělování bytů
  - Zohlednění specifické situace dlužníků při přidělování bytů
  - Pečlivé sepsání nájemní smlouvy pro ochranu majitele nemovitosti i nájemce
  - Citlivé nastavení nájemného a kauce
  - Pravidelná komunikace s nájemníky
- Vymáhání dluhů
  - Upomínky, výzvy k úhradě a vyjednávání s dlužníkem
  - Splátkové kalendáře
  - Odpuštění (části) dluhu, nebo dohoda o odkladu
  - Soudní exekuce x daňová exekuce
  - Přihlašování pohledávek v rámci insolvenčního řízení
- Dluhové poradenství
  - Práce s motivací dlužníků
  - Snižování stigmatizace zadluženosti
  - Poskytování informací o řešení zadluženosti a principech finanční gramotnosti
  - Síťování v rámci dalších dostupných služeb a navazování spolupráce s dluhovými poradnami

V příloze metodiky naleznete schéma k procesu vymáhání pohledávky obce, které je rozděleno podle typu pohledávky na vymáhání soudní a daňovou exekucí. Toto schéma může sloužit jako užitečná pomůcka nejen pro pracovníky úřadu, ale i pro dlužníky, aby lépe porozuměli procesu vymáhání. Je důležité zdůraznit, že **komunikace mezi věřitelem a dlužníkem hraje klíčovou roli v každém kroku vymáhání pohledávky** – stejně tak i splátkový kalendář může být s dlužníkem sestaven až během výkonu exekuce, nebo může dojít k odpuštění části dluhu či k dalším opatřením, které budou vyhovovat individuálním potřebám dlužníka, až po několika letech splácení. Cílem je dosáhnout co nejefektivnějšího a nejcitlivějšího vymožení dlužné částky.

Řešení zadluženosti v praxi

Mobilní dluhové poradny

Mobilní dluhové poradny jsou specifickým typem poradenských služeb poskytovaných v oblasti finančního poradenství a řešení zadluženosti. Oproti tradičním poradenským pracovištím jsou mobilní dluhové poradny **flexibilnější a často se přesunují do různých lokalit**, aby byly dostupné širšímu spektru občanů. Tyto mobilní poradny mohou být organizovány neziskovými organizacemi, sociálními službami nebo dalšími subjekty, které se zaměřují na finanční gramotnost a pomoc lidem se zkušeností se zadlužením.

Mobilní dluhové poradny poskytují své služby přímo v dané obci, ale i v odlehlých nebo sociálně vyloučených lokalitách prostřednictvím terénních služeb – dochází tak k decentralizaci služeb, které nejčastěji bývají soustředěné ve větších obcích, směrem k obcím menším. Poskytují individuální dluhové poradenství a aktivně předávají informace o možnostech řešení dluhů a podporují finanční gramotnost obyvatelstva, slouží tedy do určité míry i jako prevence zadlužování. V rámci obcí je důležitou rolí mobilních dluhových poraden snaha o **odstranění bariér**, které mohou bránit lidem v hledání pomoci, jako jsou strach, stud, nebo omezená mobilita.

Mobilní dluhové poradny jsou nejčastěji tvořeny specialisty, kteří navštěvují různá místa, jako jsou komunitní centra nebo sociální služby, a nabízejí své služby přímo na místě, kde je potřeba. Není neobvyklé, že mobilní dluhové poradny využívají prostory v rámci obecních úřadů – na základě spolupráce obec dluhovým specialistům např. jednou týdně přenechává kancelář pro setkávání s občany a individuální poradenství, ale i skupinové besedy.

Spolupráce obcí s dluhovými poradnami a podpora vytváření těchto mobilních kontaktních míst v obcích může mít několik důvodů a výhod. Především spolupráce s nimi umožňuje obcím poskytovat svým občanům profesionální poradenství a podporu při řešení finančních obtíží, ulevuje tak kapacitu zaměstnanců sociálního odboru obce a nutnost se v dluhové oblasti neustále vzdělávat, šetří tak i finance. Sociální pracovníci obce tak mohou působit v koordinační roli a správně směřovat služby a preventivní aktivity ve vztahu ke specifikům obce, občanům poskytovat základní dluhové poradenství a propojovat je takto s dalšími odborníky.

Spolupráce obce, Úřadu práce ČR a dluhových poraden

Řešení zadluženosti občanů je náročným procesem, který je velmi často propojený s celým systémem dalších životních situací dlužníka. Proto se ukazuje jako velmi přínosné zapojení a spolupráce státních institucí a neziskového sektoru – dluhových poraden a jiných sociálních služeb.

Dobrou praxí se ukazuje spolupráce obce, Úřadu práce ČR a neziskových organizací. Ta probíhá na třech různých úrovních:

1. Prevence zadluženosti a motivace k řešení zadluženosti prostřednictvím vzdělávání

Oddělení poradenství Kontaktního pracoviště v Karlových Varech a v Mostě navázala spolupráci s dluhovými poradnami, které pravidelně pořádají skupinová setkání zaměřená na finanční gramotnost. Tato setkání se konají obvykle jednou měsíčně a poskytují uchazečům o zaměstnání užitečné informace o hospodaření s penězi, procesech vymáhání, exekucích a možnostech vstupu do oddlužení. Tímto způsobem získávají uchazeči základní informace a kontakty na dluhové poradny, které jim mohou pomoci při řešení jejich zadluženosti nebo při prevenci vzniku finančních problémů. Důležitost této aktivity spočívá v tom, že zadluženost může být překážkou při hledání legálního zaměstnání, protože lidé mohou mít obavy z exekučních srážek a nedostatečného příjmu k pokrytí životních nákladů.

2. Intenzivní spolupráce ÚP ČR a dluhových poraden: poradenské dny v prostorách ÚP

Pravidelně jednou ročně ve spolupráci s ÚP ČR a společností KRUK probíhá celorepubliková akce nazvaná „Den bez dluhů“. Uchazeči o zaměstnání a příjemci sociálních dávek jsou o této události informováni letákovou kampaní v rámci ÚP ČR. Na určený den jsou nasmlouvané dluhové poradně z daného města poskytnuty prostory pro poradenství, do kterých se mohou zájemci kdykoli během dne dostavit a získat základní informace o řešení zadluženosti. Následně jsou směřováni k dalšímu poradenství do zázemí poskytovatele dluhového poradenství.

Kontaktní pracoviště Louny ÚP ČR rozšířilo tuto spolupráci s neziskovým sektorem na konání poradenského dne jednou měsíčně. Dlouhodobě spolupracují s Poradnou při finanční tísní, které vyčleňují kancelář pro poskytování dluhového poradenství v rámci ÚP ČR, a zajišťují tak dostupnost poradenství. Zájemci o dluhové poradenství se objednávají na konkrétní termín a v případě potřeby dlouhodobější spolupráce pokračují v poradně poskytovatele nebo jsou předáni do jiné poradny, která je pro ně místně dostupná. Zároveň pracovníci Oddělení Hmotné nouze v rámci výkonu sociálního a místního šetření a sociální

práce společně s klienty pracují na sestavování rodinných měsíčních rozpočtů s cílem vysvětlení prioritizace plateb jednotlivých měsíčních výdajů. Tato práce je zacílena zejména na příjemce dávek hmotné nouze a osoby dlouhodobě evidované mezi uchazeči o zaměstnání, nebo při zjištění pohledávky po splatnosti týkající se místních poplatků.

3. Spolupráce obce a ÚP ČR při vymáhání místních poplatků

Obce a města v Karlovarském i Ústeckém kraji navázaly spolupráci s Kontaktními pracovišti ÚP ČR (konkrétně Kontaktní pracoviště Sokolov, Kraslice, Teplice a Louny) při vymáhání místních poplatků. Postup je takový, že úřad se dotazuje Kontaktního pracoviště, zda je daný dlužník příjemcem dávek hmotné nouze a následně případně požádá zaměstnance Oddělení Hmotné nouze, aby s ním projednali možnost dobrovolné úhrady pohledávky z Příspěvku na živobytí. Výše srážky je stanovena tak, aby dluh byl uhrazen do dalšího termínu splatnosti poplatku. U dlouhodobých příjemců dávek hmotné nouze se proces dobrovolného srážení opakuje každoročně, souhlas s dobrovolnou srážkou uděluje příjemce dávky opakovaně a často si vytvoří určitou podobu „trvalého příkazu“ pro tuto formu úhrady. Nesmíme zapomínat, že **toto splácení je dobrovolné a je důležité individuálně posoudit možnosti jednotlivých dlužníků, aby se tímto způsobem nedostali do větší finanční tísně.** Zároveň je zde zásadní, aby byl navázaný otevřený vztah a dlužník neměl obavy sdílet informace o své finanční situaci.

Příklad hromadného propouštění ze Sokolovské uhelné, a.s. pak ukazuje specifické zapojení ÚP ČR při mimořádných situacích. Zaměstnavatel má ze zákona povinnost oznámit příslušné krajské pobočce ÚP ČR hromadné propouštění zaměstnanců, Krajská pobočka ÚP ČR následně informuje nejbližší kontaktní pracoviště. Dobrou praxí Kontaktního pracoviště Sokolov se ukázalo vyčlenění pracovní doby pro evidenci propuštěných zaměstnanců (většina z nich pracovala v Sokolovské uhelné, a.s. „celý život“ a jednalo se o jejich první evidenci na ÚP ČR). Tento citlivý přístup napomohl zmírnění stresu z propuštění ze zaměstnání a s následnou evidencí na ÚP ČR. Kontaktní pracoviště Sokolov připravilo pro nově registrované uchazeče o zaměstnání desky obsahující potřebné informace a formuláře. Tyto materiály pomohly novým uchazečům orientovat se v nové životní situaci a zahrnovaly veškeré nezbytné informace o evidenci mezi uchazeči o zaměstnání, systému sociálních dávek a podpoře poskytované neziskovými organizacemi. Zároveň u těch, u kterých se Kontaktní pracoviště Sokolov ze zápočtového listu dozvědělo o probíhající exekuci, přidali do desek kontakt na dluhové poradny a podali jim základní informace týkající se odstupného a exekučních srážek.

Dluhová pomoc v Nizozemsku

Nizozemsko se potýká s tím, že výše zadluženosti tamních rodin je jedna z nejvyšších v Evropě, jako hlavní příčina se uvádí, že obyvatelé země jsou zatíženi vysokým objemem hypotečních úvěrů. Další příčiny zadluženosti zahrnují: v současné době vzrůstající životní náklady se stále stejnými příjmy, život s nízkým příjmem po dlouhou dobu (žádné úspory versus neočekávané výdaje), různé životní události, které většinou vedou ke ztrátě příjmu nebo vyšším nákladům, osobní problémy jako jsou závislosti nebo psychiatrické problémy a složitost systému sociálních dávek. Zároveň bylo zjištěno, že když lidé hledají pomoc s řešením zadluženosti, obvykle jim trvá 5 let, než se k tomuto kroku navzdory vlastnímu studu odhodlají. Po této době čekání mají v průměru dluh ve výši 43 000 eur, průměrně u 14 věřitelů. Příčiny zadluženosti i obavy při žádosti o pomoc se zdají být podobné jako v Česku, ale způsob, jakým se s tímto problémem vypořádává stát a obce, je zcela odlišný. Spočítali si, že **investovat 1 euro do dluhového poradenství přináší společnosti 2 eura v jiných oblastech.**

Prioritami nizozemské vlády je zajištění dostatečného, stabilního a předvídatelného příjmu, snižování chudoby mezi dětmi, snižování problémů spojených s dluhy, rovné příležitosti a zlepšování zdraví obyvatel. Vládní narativ klade důraz na **zvýšení povědomí o dluhové problematice a důležitosti jejího řešení.** Dluhové poradenství v Nizozemsku je již desetiletí zákonem zaručeným právem. Každá obec je povinna poskytovat pomoc s dluhy, přičemž některé složky této pomoci jsou stanoveny zákonem, existují však rozdíly v tom, jak jednotlivé obce tuto podporu organizují.

Město Deventer v Nizozemsku poskytuje inspirativní příklad úspěšného dluhového poradenství. Město má přibližně 100 000 obyvatel a poskytuje dluhové poradenství prostřednictvím svého městského oddělení, kde pracuje kolem 65 lidí, kteří každoročně pomáhají přibližně 1750 rodinám.

Dluhové poradenství se kromě vlastního řešení zadluženosti z velké části zaměřuje na práci se stresem, který zadlužení občané zažívají – učí se, jak zvládat stres a jak eliminovat hlavní stresory ve finanční oblasti. Pracovníci města rodinám pomáhají zvládat život s nízkými příjmy, zaměřují se na rozpočet a v závažných případech dokonce přebírají na určitou dobu finanční záležitosti rodiny. Důležitost zde hraje vysoce kvalifikovaný personál, který prochází pravidelnými školeními.

Úspěch města Deventer spočívá v tom, že na rozdíl od některých jiných obcí se ve městě rozhodli provádět celý proces interně. Kromě vysoké odbornosti svoji efektivitu staví na **rychlé reakci na potřeby občanů**, kdy v případě podání žádosti o pomoc s řešením zadluženosti dochází ke konzultaci v následujících 1-2 pracovních dnech. Tento přístup má za cíl snižovat stres

v dluhové situaci a klade důraz na dostupnost pomoci. Městská rada věří, že pomoc s dluhy je velmi důležitá, a proto každoročně poskytuje finanční prostředky do této oblasti.

Silná a angažovaná občanská společnost zde také hraje klíčovou roli. Městem proškolení dobrovolníci podporují obyvatele, například jim pomáhají s organizací a přípravou jejich dokumentů a podkladů k dluhům, poskytují emocionální podporu a doprovázejí je na schůzkách. To umožňuje profesionálům soustředit se na svou práci. Zároveň školy stále více uznávají důležitost finančního vzdělávání a žádají město o pomoc. Ve městě existují speciální **konzultační hodiny zaměřené na dluhové poradenství**, kde lidé mohou přijít bez předchozího objednání, a několik odborníků je zde vždy přítomno, aby jim pomohlo. Tyto konzultační hodiny jsou jednou z aktivit, která směřuje k tomu, aby občané vyhledávali pomoc dříve, jelikož **čím dříve přijdou, tím nižší jsou dluhy a tím je snazší je vyřešit**. Zároveň město předává informace prostřednictvím svých webových stránek a sociálních sítí, šíří informační letáky na veřejně dostupných místech a spolupracuje s dalšími sociálními službami ve městě.

Legislativní rámec a financování dluhové pomoci v Nizozemsku se od české situace výrazně liší, avšak poskytuje inspiraci pro obce v Česku v oblasti práce se zadluženými obyvateli. Nizozemský přístup zdůrazňuje důležitost prevence a rychlé reakce na potřeby občanů, což by mohlo inspirovat české obecní úřady k aktivnějšímu a rychlejšímu poskytování dluhového poradenství. Implementace specializovaných konzultačních hodin zaměřených na dluhovou pomoc, spolupráce s dobrovolníky a organizacemi občanské společnosti, a také posilování finančního vzdělávání ve školách jsou konkrétní kroky, které by české obce mohly převzít. Přestože existují rozdíly v systémech, efektivní a systematický přístup města Deventer může posloužit jako inspirace pro vytváření udržitelných modelů dluhové pomoci na lokální úrovni kdekoliv na světě.

Výstupy z projektu Skrze oddlužení společně

Skrze oddlužení společně⁴ (SOS) je sociálně inovační projekt, který byl realizován od ledna 2020 do června 2023. Hlavním cílem projektu bylo analyzovat a otestovat význam poskytování poradenství v raných fázích oddlužení. Projekt se zaměřoval na vývoj nástroje identifikace rizikových dlužníků, jejich efektivní oslovení a individuální práci s nimi během celého procesu oddlužení. Tato kapitola shrnuje klíčové výstupy a doporučení vyplývající z průběhu projektu, které mohou být inspirací i pro práci s dlužníky v rámci obce.

Dlouhodobě se ukazuje, že pouze zlomek lidí, kteří jsou neřešitelně předlužení, vstupuje do oddlužení. Projekt SOS vzešel z přesvědčení, že tato nízká míra vstupu do oddlužení může být dána nedostatečnou informovaností a existencí několika klíčových bariér. Projekt přichází se základními zjištěními:

1. Nízká informovanost

Projekt identifikoval, že téměř polovina (45 %) předlužených nemá žádné nebo jen minimální informace o možnostech a výhodách oddlužení. Třetina dlužníků nezná hlavní benefity spojené s tímto procesem.

2. Dlouhodobá zátěž

Významné zjištění projektu spočívá v tom, že mnoho dlužníků se nachází v neřešitelné dluhové situaci již velmi dlouho. Polovina z nich zažila první exekuci před 10 a více lety, což ukazuje na dlouhodobou zatíženost dluhy.

3. Různorodé bariéry

Neexistuje jednotná bariéra vstupu do oddlužení, protože skupiny dlužníků se liší ve své struktuře, příjmech a schopnostech splácet. To znamená, že je třeba přistupovat k nim individuálně.

4. Význam srážek pro nízkopříjmové dlužníky

Pro nízkopříjmové jednotlivce představuje výše srážek z jejich příjmů významnou bariéru. To může být způsobeno minimálními srážkami v oddlužení (2178 Kč měsíčně u jednotlivce a 3268 Kč u manželů) nebo vyššími srážkami v oddlužení ve srovnání s exekucemi, pokud má dlužník pouze nepřednostní pohledávky.

---

⁴ Skrze oddlužení společně: <https://www.rubikoncentrum.cz/dalsi-projekty/skrze-oddluzeni-spolecne/?swcfpc=1>

5. Obavy

Dalšími významnými bariérami jsou obavy ze zabavení majetku, neefektivního zhodnocení majetku ve vyšší hodnotě než jsou dluhy a obava ze sdílení osobních informací v insolvenčním rejstříku.

6. Přílišná délka a nejasný konec oddlužení

Přílišná délka (3–5 let) a nejasný konec oddlužení, o kterém rozhoduje soud, mohou demotivovat dlužníky. Tyto překážky nejspíše vnímají až později v průběhu oddlužení, což zvyšuje riziko neúspěšného oddlužení.

7. Odhadovaný potenciál

Z kombinace překážek projekt odhaduje, že při odstranění hlavních ovlivnitelných bariér a efektivním informováním by do oddlužení mohlo vstoupit přes 40 % lidí v neřešitelných dlužích (oproti současným 12 %).

Z výstupů projektu vyplynula řada doporučení pro zlepšení situace. Především je nezbytné výrazně zvýšit informovanost dlužníků o výhodách a podmínkách oddlužení. Konzultace a poradenství směrem k dlužníkům by měly být nabízeny včas, aby mohli lépe posoudit svou situaci a zvolit nejvhodnější postup řešení své zadluženosti. Zároveň poradci a insolvenční správci by měli mít detailní znalost specifik práce s lidmi v oddlužení a měli by jim poskytovat adekvátní podporu.

Klíčovou roli tedy hraje **informovanost a poskytování poradenství** při řešení zadluženosti. Obce, zejména prostřednictvím svých sociálních odborů, mohou mít v tomto procesu významnou úlohu. Sociální odbor může aktivně informovat obyvatele o možnostech oddlužení, včetně výhod, postupů a kritérií pro vstup do insolvenčního řízení. Při zjištění komplexnějších dluhových situací může sociální odbor odkázat občany na specializované dluhové poradny nebo organizace, které mohou poskytnout individuální a cílenou pomoc. Zároveň v případě, že některý ze zaměstnanců, či z nájemců obce vstoupí do procesu oddlužení, obec může poskytnout podporu při komunikaci s insolvenčním správcem. Tato podpora může zahrnovat i poskytnutí informací o procesu oddlužení, ale i pomoc s nahlížením do insolvenčního rejstříku. I když se jedná o zdánlivě malé kroky, projekt SOS nám ukazuje, že i tyto mohou zvýšit pravděpodobnost úspěšného zvládnutí oddlužení. Nezapomínejme, že zaměstnanec i nájemce, který je v oddlužení, snižuje administrativní zátěž obce, a oddlužený občan se znovu může plně podílet na veřejném životě.

Použité zdroje a užitečné odkazy

Centrální evidence exekucí: <https://www.ceecr.cz/>

Dobrá práce v obci: <https://www.pracevobci.cz/>

Dobrá práce v obci – veřejně prospěšné práce:

<https://www.pracevobci.cz/upload/studies/7/SPOT-Jak-vyuzit-zkusenost-s-VPP.pdf>

Exekuce – Ministerstvo spravedlnosti: <https://exekuce.justice.cz/>

Exekuce – kalkulačka pro výpočet srážek ze mzdy: <https://exekuce.justice.cz/vypocet-srazek-ze-mzdy/>

Exekutorská komora České republiky, Otevřená data o exekucích: <https://statistiky.ekcr.info/>

Exekuce – chráněný účet: <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/Co-je-chraneny-ucet-a-jak-jej-zridit-a-uzivat/>

Insolvence – Ministerstvo spravedlnosti: <https://insolvence.justice.cz/>

Insolvence – Dobrovolná evidence subjektů (advokátů, notářů, soudních exekutorů, insolvenčních správců) poskytujících zpracování návrhu na povolení oddlužení:

<https://vesta.justice.cz/>

Insolvence – Seznam akreditovaných osob: <https://sako.justice.cz/>

Insolvence – kalkulačka měsíčních splátek: <https://insolvence.justice.cz/#kalkulacka-splatek>

Insolvenční rejstřík: <https://isir.justice.cz/>

Nedlužím státu: <https://www.nedluzimstatu.cz/>

Registr poskytovatelů sociálních služeb: <https://www.mpsv.cz/web/cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>

Sociální bydlení: <https://socialnibydleni.mpsv.cz/>

Zákony

Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád

Zákon č. 111/2006 Sb., Zákon o pomoci v hmotné nouzi

Zákon č. 120/2001 Sb., Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)

Zákon č. 182/2006 Sb., Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Seznam dluhových poraden v Karlovarském kraji

Český západ, o.p.s.

Dobrá Voda 52
36401 Toužim

Masarykovo náměstí 7
36461 Teplá

Velké náměstí 155
36452 Žlutice

Terénní sociální služby jsou poskytovány v lokalitách Bočovska, Tepelska, Toužimska a Žluticka.

<https://cesky-zapad.cz/>

Člověk v tísní, o.p.s.

Blahoslavova 18/5
36001 Karlovy Vary

Palackého 1562/8
35002 Cheb

náměstí ČSM 1170
35735 Chodov

Lidická 1036
36301 Ostrov

Gagarinova 1934
35601 Sokolov

<https://www.clovekvtisni.cz/>

Diecézní charita Plzeň

Koželužská 1802/19
35002 Cheb

<https://www.dchp.cz/>

Gopala, o.p.s.

Husova 434
36221 Nejdek

Masarykova 502
35734 Nové Sedlo

<https://www.gopala-ops.cz/>

KSK centrum, o.p.s.

Jáchymovská 59/98
36004 Karlovy Vary

Služba odborného sociálního poradenství a služby terénních programů jsou poskytovány na území Ašska, ORP Karlovy Vary, města Kynšperk nad Ohří, obce Lomnice a ORP Ostrov.

<https://kskcentrum.cz/>

Pomoc v nouzi, o.p.s.

Josefa Kajetána Tyla 461
35601 Sokolov

<https://www.pomocvnuziops.cz/>

Res Vitea, z. s.

Blahoslavova 659/18
36001 Karlovy Vary

Služby poskytované v rámci rodinné poradny.

<https://resvita.cz/>

Romodrom, o. p. s.

Závodu míru 790/92
36017 Karlovy Vary

<https://romodrom.cz/cs/>

RUBIKON Centrum, z. ú.

Hlavní 257
35201 Aš

Havlíčková 1431/43
35801 Kraslice

K. H. Borovského 1420
35601 Sokolov

<https://www.rubikoncentrum.cz/>

Schéma: proces vymáhání pohledávky obce

